

Målnummer:	B1803-10	Avdelning:	1
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2012-05-14		
Rubrik:	En av ett aktiebolags styrelse utfärdad fullmakt att företräda bolaget upphör att gälla när bolaget träder i likvidation och likvidator är utsedd.		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 8 kap. 35 § och 36 § samt 25 kap. 30 § och 35 § aktiebolagslagen (2005:551)• 2 kap. lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område		
Rättsfall:			

REFERAT

Växjö tingsrätt

Bandteknik i Jönköping Aktiebolags i likvidation konkursbo väckte vid Växjö tingsrätt talan mot Swedbank AB och yrkade att tingsrätten skulle förplikta banken att till konkursboet betala 40 000 kr jämte ränta.

Konkursboet anförde bl.a. följande: D.A., Bandteknik i Jönköping Aktiebolags ende styrelseledamot tillika innehavare av fullmakt att företräda bolaget på Swedbank AB:s internetbank, verkställde en utbetalning om 40 000 kr via internetbanken trots att D.A. saknade behörighet att företräda Bandteknik som då hade trätt i likvidation. I första hand görs gällande att den fullmakt som Bandtekniks styrelse utfärdade åt D.A. att företräda bolaget i förhållande till Swedbank AB upphörde att gälla när Bandteknik trädde i likvidation och likvidator utsågs. I andra hand görs gällande att den av Bandtekniks styrelse utfärdade fullmakten för D.A. saknade verkan under likvidationen eftersom det förelåg identitet mellan fullmäktigen och Bandtekniks styrelse.

Swedbank AB bestred konkursboets yrkande. Till grund för bestridandet anförde Swedbank i huvudsak följande. Det förhållandet att ett aktiebolag träder i likvidation medför inte att av styrelsen före likvidationsbeslutet utfärdad fullmakt blir ogiltig med automatik vid likvidationsbeslutet. En sådan slutsats kräver ett tydligt stöd i lag vilket saknas. Fullmaksreglerna i 2 kap. avtalslagen är noggrant övervägda och utelämnandet av likvidation synes medvetet och sakligt motiverat. Fullmakten gäller därför tills den återkallas. När det gäller kärandens andrahandsgrund anser Swedbank att det förhållandet att enmansstyrelsen och fullmaktshavaren råkade utgöra samma person saknar rättslig betydelse i sammanhanget. Betalningen som fullmaktshavaren gjorde till banken är således giltig och bindande för bolaget.

Konkursboet begärde att tingsrätten skulle hänskjuta de två rättsfrågor som hänförde sig till konkursboets första- resp. andrahandsgrund till prövning av HD med stöd av 56 kap. 13 § RB. Swedbank samtyckte till att frågorna hänsköts till prövning av HD. Banken framhöll att rättsläget var oklart och att rättspraxis inte var helt entydig när det gällde styrelsens bristande kompetens efter likvidationsbeslut.

Tingsrätten (rådmannen Åsa Citron) beslöt den 16 april 2010 med stöd av 56 kap. 13 § RB att till HD hänskjuta de frågor som återges i HD:s beslut, punkt 5.

Målet förklarades vilande i avvaktan på HD:s prövning.

Högsta domstolen

Parterna vidhöll i HD sina tidigare framförda ståndpunkter.

HD avgjorde målet efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Karin Brandqvist, föreslog i betänkande följande beslut:

Skäl

Bakgrund

1-6. I huvudsak likalydande med punkterna 1-6 i HD:s beslut.

HD:s bedömning

7. Behörigheten att företräda ett aktiebolag tillkommer i första hand dess styrelse, 8 kap. 35 § aktiebolagslagen. Om en verkställande direktör är utsedd har denne behörighet att företräda bolaget avseende bolagets löpande förvaltningsåtgärder, 27 § samma kapitel. Styrelsen får enligt 37 § samma kapitel bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma, s.k. särskild firmatecknare. Aktiebolaget kan också företrädas av någon som getts fullmakt enligt vad som följer av fullmaksreglerna i 2 kap. avtalslagen. Som regel bör en person som försetts med en fullmakt inte ha större rätt eller möjlighet att rättshandla åt bolaget än dess företrädare (se Ola Åhman, Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten, Om aktiebolagets ställföreträdare och gränserna för deras representationsrätt, ak. avh., 1997, s. 468).

8. En fullmakt gäller som utgångspunkt till dess den återkallas. Av 12 § avtalslagen följer att en fullmaktsgivare som vill att en fullmakt inte längre ska gälla har att vidta vissa åtgärder för att återkallelse ska anses ha skett. I de efterföljande paragraferna ges exempel på hur återkallelse ska ske beträffande de vanligaste fullmaktsgivarna. Därutöver finns i lagen särskilt angivna förhållanden som kan påverka en fullmakts giltighet. När en fullmaktsgivare dör fortsätter fullmakten som regel att gälla, 21 §. Om däremot fullmaktsgivaren får en förvaltare förordnad för sig eller försätts i konkurs är huvudregeln att fullmakten förfaller, 22 och 23 §§. De senare händelserna kan inte anses utgöra en uttömmande uppräknings situationer där fullmakter kan upphöra att gälla utan en formenlig återkallelse.

9. Ett aktiebolag som genom sin styrelse har utfärdat fullmakt åt någon att företräda bolaget i viss angelägenhet har därför som huvudregel att återkalla fullmakten för att bringa den att upphöra. Det gäller även om det valts en ny styrelse i bolaget. Kompetensen att utfärda fullmakter tillkommer styrelsen som organ, inte styrelseledamöterna som individer. En fullmakt som styrelsen utfärdat har alltså fortsatt verkan även efter det att ledamöterna i styrelsen har bytts ut (se bl.a. Torsten Sandström, Svensk aktiebolagsrätt, 3 uppl. 2010, s. 228 ff.).

10. När ett aktiebolag går i likvidation träder likvidatorn in som bolagsorgan och ställföreträdare, 25 kap. 30 § aktiebolagslagen. Likvidatorn övertar den kompetens att företräda bolaget som annars tillkommer bolagets styrelse och verkställande direktör. Även en tidigare utsedd särskild firmatecknare förlorar sin rätt att företräda bolaget (jfr prop. 2000/01:150 s. 107 och 2004/05:85 s. 490).

11. Likvidatorn har till uppgift att genomföra likvidationen. Han ska, enligt 8 kap. 35 § aktiebolagslagen, omvandla bolagets tillgångar till pengar och betala bolagets skulder. Därefter ska likvidatorn skifta bolagets återstående tillgångar

mellan aktieägarna, 38 § samma kapitel. Likvidationen syftar till att avveckla aktiebolaget och för det ändamålet övertar likvidatorn förvaltningen av bolagets tillgångar (se bl.a. Svante Johansson, Svensk associationsrätt i huvuddrag, 10 uppl. 2011 s. 349 ff.).

12. Frågan vilken inverkan likvidationen och en likvidators tillträde har på en fullmakt som styrelsen utfärdat före likvidationsbeslutet är inte reglerad. Den har inte heller berörts i förarbeten eller i praxis. I den juridiska litteraturen har frågan behandlats endast kortfattat. Stefan Lindskog uttalar i Aktiebolagslagen, 12:e och 13:e kap., Kapitalskydd och likvidation, 2 uppl. 1995, s. 296, att "det synes [Ö] antagligt att en fullmakt utfärdad av styrelsen (liksom av VD) ska anses indragen ipso jure i och med att likvidatorn tillträtt". Ett liknande uttalande, med hänvisning till Stefan Lindskog, görs av Erik Nerep och Per Samuelsson i Aktiebolagslagen, En lagkommentar, Kapitel 23-32, 2007, s. 252: "De eventuella fullmakter som styrelsen eller verkställande direktören [Ö] utfärdat för andra att företräda bolaget i ett eller annat hänseende får [Ö] antas upphöra att gälla."

13. De i punkt 12 nämnda litteraturuttalandena synes stödja sig på det faktum att styrelsens kompetens att företräda bolaget och utfärda fullmakter, till skillnad från vad som gäller vid ett styrelseskifte, upphör i och med att likvidatorn inträder i sin ställning som bolagsorgan. Den som befullmäktigats av styrelsen bör därför inte heller ha rätt att därefter agera för bolagets räkning med stöd av fullmakten. Likvidatorns arbete med att avveckla bolaget, och därigenom uppnå syftet med likvidationsinstitutet, skulle allvarligt försvåras om det fanns utestående fullmakter som gav någon annan möjlighet att förfoga över bolagets tillgångar och ikläda bolaget nya förpliktelser. Eftersom likvidatorn bär ansvaret för förvaltningen bör han också ha ensam rådighet över bolagets samtliga ekonomiska förhållanden, låt vara att han i sin tur kan ge fullmakt åt någon annan att företräda bolaget under likvidationen.

14. Med hänsyn till det ovan anförda får övervägande skäl anses tala för att en fullmakt som ett aktiebolags styrelse utfärdat för någon att företräda bolaget upphör att gälla när bolaget träder i likvidation och likvidator är utsedd. Den första av de två hänskjutna frågorna ska således besvaras i enlighet härmed.

15. Vid den angivna bedömningen saknas anledning för HD att uttala sig i den andra hänskjutna frågan.

HD:s avgörande

HD förklarar att en av ett aktiebolags styrelse utfärdad fullmakt för någon att företräda bolaget upphör att gälla när bolaget träder i likvidation och likvidator är utsedd.

HD (justitieråden Leif Thorsson, Ann-Christine Lindeblad, Ella Nyström, Göran Lambert och Svante O. Johansson, referent) meddelade den 14 maj 2012 följande slutliga beslut:

Skäl

Bakgrund

1. Bandteknik i Jönköping Aktiebolag träffade den 8 augusti 2006 ett avtal med Swedbank AB (publ) om internetbank för bolagets konto. För att kunna utnyttja tjänsterna på internetbanken krävde banken att bolaget skulle ge fullmakt åt en fysisk person att vara företagsanvändare och behörighetsadministratör. Bolaget lämnade genom sin ende styrelseledamot D.A. sådan fullmakt åt D.A.

2. Bolagsverket beslutade den 23 oktober 2007 att bolaget skulle träda i likvidation och utsåg likvidator. D.A. verkställde den 3 december 2007 via internetbanken en utbetalning om 40 000 kr från bolagets konto till banken. Dagen efter utbetalningen försattes bolaget i konkurs.

3. Bandteknik i Jönköping Aktiebolags i likvidation konkursbo har vid tingsrätten yrkat att Swedbank ska förpliktas att till konkursboet betala 40 000 kr jämte ränta. Till grund för talan har konkursboet anfört i första hand att fullmakten upphörde att gälla i och med att bolaget trädde i likvidation och likvidator utsågs, och i andra hand att fullmakten saknade verkan under likvidationen eftersom identitet förelåg mellan fullmäktigen och Bandtekniks styrelse.

4. Swedbank har bestritt käromålet och som grund åberopat att betalningen som fullmäktigen gjorde till banken är giltig och bindande för konkursboet. Banken har anfört att det förhållandet att ett aktiebolag träder i likvidation inte medför att en av styrelsen före likvidationsbeslutet utfärdad fullmakt med automatik blir ogiltig. Fullmakten gäller i stället till dess att den återkallas. Enligt banken saknar det rättslig betydelse att styrelsens enda medlem och fullmäktigen är samma person.

5. Tingsrätten har med stöd av 56 kap. 13 § RB till HD:s prövning hänskjutit följande frågor.

Upphör en av ett aktiebolags styrelse utfärdad fullmakt automatiskt att gälla när bolaget träder i likvidation och likvidator är utsedd?

Ska, med tillämpning av 25 kap. 30 § aktiebolagslagen (2005:551), en av ett aktiebolags styrelse utfärdad fullmakt sakna verkan när aktiebolaget är i likvidation och likvidator är utsedd av det skälet att identitet föreligger mellan fullmäktigen och aktiebolagets styrelse?

6. HD har meddelat prövningstillstånd beträffande dessa frågor.

HD:s bedömning av frågorna

7. En fullmakt gäller som utgångspunkt till dess den återkallas. Av 12 § avtalslagen följer att en fullmaktsgivare som vill att en fullmakt inte längre ska gälla har att vidta vissa åtgärder för att återkallelse ska anses ha skett. I de efterföljande paragraferna ges exempel på hur återkallelse ska ske beträffande de vanligaste fullmaktsformerna (se NJA II 1915 s. 198). Därutöver finns i lagen särskilt angivna förhållanden som kan påverka en fullmakts giltighet. När en fullmaktsgivare dör fortsätter fullmakten som regel att gälla (21 §). Om däremot fullmaktsgivaren får en förvaltare förordnad för sig eller försätts i konkurs, är huvudregeln att fullmakten förfaller (22 och 23 §§). De senare händelserna kan inte antas vara de enda situationer där fullmakter upphör att gälla utan återkallelse.

8. Kompetensen att för ett aktiebolag utfärda och återkalla en fullmakt tillkommer styrelsen och verkställande direktören (8 kap. 35 och 36 §§ aktiebolagslagen). Denna kompetens tillkommer inte styrelsen eller verkställande direktören som individer utan som bolagsorgan. En fullmakt har således verkan även sedan ledamöterna i styrelsen har bytts ut eller en ny verkställande direktör har utsetts i bolaget (se t.ex. Torsten Sandström, Svensk aktiebolagsrätt, 3 uppl. 2010, s. 228 ff.).

9. Likvidatorns uppdrag att genomföra likvidationen och få till stånd en skyndsamt och för aktieägarna gynnsamt avveckling av bolaget (25 kap. 35 § aktiebolagslagen) är något annat än det uppdrag som en ny styrelse eller en ny verkställande direktör har vid normal drift av bolaget. För genomförandet av sitt uppdrag träder likvidatorn i både styrelsens och verkställande direktörens ställe, med rätt för likvidatorn att företräda bolaget (25 kap. 30 § aktiebolagslagen). Av detta skäl anses även en tidigare av styrelsen utsedd s.k. särskild firmatecknare förlora sin rätt att företräda bolaget, även om detta inte uttryckligen har angetts i lagen (jfr t.ex. prop. 2000/01:150 s. 107 och prop. 2004/05:85 s. 490).

10. Det föreligger inte någon principiell skillnad mellan en särskild firmatecknares och en fullmäktigs möjlighet att företräda bolaget gentemot tredje man. Det har bl.a. mot denna bakgrund i den juridiska litteraturen hävdats att de fullmakter som styrelsen eller verkställande direktören har utfärdat för andra att företräda bolaget får antas upphöra att gälla genom att likvidatorn tillträder sitt uppdrag (Stefan Lindskog, Aktiebolagslagen, 12:e och 13:e kap., Kapitalskydd och likvidation, 2 uppl. 1995, s. 296, samt Erik Nerep och Per Samuelsson, Aktiebolagslagen, En lagkommentar, Kapitel 23-32, 2007, s. 252).

11. Likvidatorns arbete med att avveckla bolaget, och därigenom uppnå syftet med likvidationsinstitutet, skulle många gånger försvåras om det fanns utestående fullmakter som gav någon annan möjlighet att förfoga över bolagets tillgångar och ikläda bolaget nya förpliktelser. Eftersom likvidatorn bär ansvaret för förvaltningen bör han också ha ensam rådighet över bolagets samtliga ekonomiska förehavanden, låt vara att han i sin tur kan ge fullmakt åt någon annan att företräda bolaget under likvidationen.

12. För det fall en fullmakt anses ha upphört i och med likvidationen kan en därefter av fullmäktigen vidtagen rättshandling i efterhand godkännas av likvidatorn om den skulle visa sig förmånlig. Några beaktansvärda förluster för likvidationsbolaget uppstår således inte i en sådan situation.

13. Övervägande skäl talar för att en fullmakt som ett aktiebolags styrelse utfärdat för någon att företräda bolaget upphör att gälla när bolaget träder i likvidation och likvidator har utsetts. Den första av de två hänskjutna frågorna ska besvaras i enlighet härmed.

14. Vid den angivna bedömningen saknas anledning för HD att uttala sig beträffande den andra frågan.

HD:s avgörande

HD förklarar att en av ett aktiebolags styrelse utfärdad fullmakt att företräda bolaget upphör att gälla när bolaget träder i likvidation och likvidator är utsedd.

HD:s beslut meddelat: den 14 maj 2012.

Mål nr: Ö 1803-10.

Lagrum: 2 kap. avtalslagen, 8 kap. 35 och 36 §§ samt 25 kap. 30 och 35 §§ aktiebolagslagen (2005:551).

Sökord: Likvidation; Fullmakt
